

ÖRTÉNETI LAPOK.

FELELŐS SZERKESZTŐ
K. PAPP MIKLÓS.

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ár: Félévre 6 f. Egész évre 12. f. — Szerkesztőségi iroda: Lyceumi nyomda Kolozsvárt. — Kiadó hivatal: Gr. Teleki Domokos ház nagypiacz.

Tartalom: Idősb Czegei Wass György naplója (XX-ik közlemény). — Diarium Vitae Aerumnosae Georgii Cserei. (II. közlemény). — Consultatio Ebesfalviensis, (1. dbris 1688). — Petőfi Sándor a magyar irodalomban. (XIX. és befejező közlemény.) Szinnyi Józseftől. — Rákóczy György meghívó levelei Ebeny Lászlóhoz, (I. II.) — Egy irodalom-történeti emlék. Közli K. Papp Miklós. — Hadi regulák Rákóczy Ferencz táborában. (IV. közlemény). — Kisfaludy Sándorné gyászjelentése. — Tárca: Adatok a Rákóczy forradalom történetéhez. (II. közlemény.) Közli Jakab Elek. — Bornemisza Anna házi curiosumai közül (I. H.) Közli Jakab Elek. — Apróságok. (Adomák Petőfi életéből. Helyreigazítás.)

IDŐSB CZEGEI WASS GYÖRGY NAPLÓJA.

1. Jan. 1704— 31. Oct. 1705.

1704.

(Folytatás.)

Decembr. 1. Itthon voltam, készülgettem.

2. Hasonlóképpen.

3. Esperest Uram volt nállam vagy harmad magával, pártialissok lévén itt a faluban.

4. Dec. Jó reggel megindulván bėjöttem Kolosvárra, találván az itt benn lévő Urakat nagy örömben, hogy Sárkánynál az Németet megverték volna, melyet alig hiszek, considerálván embereinket.

5. Érkezett két egy testvér egy hassal lett katona,(?) kik is az harczon jelen lettek volna, sőt egy nyert német lovat is hoztak, kik bizonyoson hozták a német megverését Sárkány tájékában az Olt mellett, mondván, hogy veszett volna circiter német 800., a mi magyarink közül pedig circiter 50 vagy 60. előjárójok volt Komlosi, és egészen levágták volna az ott lévő Németet, de a csiki és háromszéki székelyek magokat nem diferálták volna, voltak a miéink circiter 5000. a Német 16. compania.

6. Dec. Érkezett Gróff Pekri Lőrincz Uram levele, Szöllösnél lévén táborából, ki is Teremitől eleiben igyekezett az szaladó Németeknek, de mint érkezett írja Rabutin Uramnak Szebenből való kiszándékozását és sietteti a Magyarországból jött hadakat, az hová is innen Kolosvárról küldtek, remélvén, hogy eddig Zilahig elérkezett volna.

7. Dec. Pekri Lőrincz Uram bizonyoson írta, hogy a harc helyén csak Németet 467. találtak és Mundráig úzvén őket azután is majd annyi esett el közülök, Gyurki Pál Uramtól is levél jött Zilajról, hogy harmadnap alatt itt lészen bizonyoson. Hallatott, hogy Szebennek egy része elégett volna.

8. Pekri Uram levelei érkezvén Urunknak szállók, ismét is küldvén én is küldtem Pápai Uramnak.

9. Jósika Gábor Uram levelei érkeztek Kémerről, hogy jönnek, kik követik voltak Urunkhoz.

10. Gróf Mikes Mihály Uram levelei is érkeztek Somlyóról, hogy jó, követ lévén ő Kegyelme is, de hátrább maradt volt.

11. Gróff Pekri Lőrintz Uram levele érkezik, melyben írja, hogy Moldován által

Havasalfölde felé 500. török jöne Rabutin Uram segítségére, és ma is Szebenből kiszállott volna a hadakkal a miéinket akarván megpróbálni.

12. Gyurki Pál Uram ebédre érkezett bé, kit a méltóságos fejedelem előre küldött, de bizonyos hadakkal Generalis Forgáts Simon előtt.

13. G. Mikes Mihály Uram is beérkezett székelyek gratisságot adván a méltóságos fejedelem ő Kegyelmének.

14. Érkezett Hunyad vármegyéből egy posta, a ki hozta, hogy a dévai Németek szöknek, és hogy bizadalom volna, hogy nem sokára feladnák.

15. A magyarországi hadak Coloshoz takaradnak hogy ott egyezzenek meg és onnét Sz. Pálhoz menjenek, hogy egyet értvén az erdélyi hadakkal, úgy menjenek Medgyeshez, és onnat Szebenhez.

16. Rákóczi Ferencz kegyelmes Urunk parancsolatját vévén ő Nagyságához való menetelem felől, utra készülgettem, mely Commissiok copijája ez:

Generose fidelis nobis dilecte!

Salutem et principalis gratiae nostrae benignam propensionem! Kegyelmed levelét vettük, az miért is akarván Kegyelmességünket mutatnunk Kegyelmedhez, parancsolunk Groff Teleki Mihály Uri hivünknek: hogy eddig fejedelem keze alatt lőtt Kegyelmed jószágait az nagyságos ország szükségire nem fordított responsabilisekkel együtt restitualja Kegyelmednek, hova is az iránt recuráljon, maga pedig késedelem nélkül siessen táborunkba ide jönni. Secus non facturus. Caeterum feliciter vivere desideramus. In Castris nostris, ad Érsek Ujjvár positis die 15-a 9bris 1704.

F. RÁKÓCZI m.p. JOANNES PÁPAI m.p.

17. Decembris. Délben 12 órakor Kolosvárról Bánffy László Urammal megindulván hálni jöttünk Kovátsiban.

18. Jó reggel Kovátsiból megindulván, ebédre V.házára, hálni Magyar Egregyre.

19. Magyar Egregyről jó reggel megindulván az Meszesen által ebédre jöttünk Zilahra, hálni jöttünk Somlyóra.

20. Somlyóról jó reggel megindulván; ebédre jöttünk Kémerre, hálni jöttünk Dédára.

21. Dédáról megindulván, ebédre jöttünk Petribe, hálni jöttünk Szé helyhidra.

22. Decembris. Reggel Székely hidarül megindulván; ebédre jöttünk Vertésre, hálni jöttünk Debreczenbe.

23. 24. Debreczenben mulattunk az inepet akarván várni és lovainkat nyugosztolni.

25. Reggel az templomba menvén és communicálván ebéd után megindultunk Debreczenből és hálni jöttünk Bösörménybe.

26. Jó reggel megindulván, ebédre jöttünk Nánásra, hálni jöttünk Sz. Mihályra; felette nagy szél és fergeteg is volt, Urunknak is harcza az Némettel Haiszler General Commandoival Nagy Szombatnál ez nap volt.

27. Jó reggel Szt. Mihályról is megindulván Lutznál a Tiszán által jöven, Lutzon ebédre megszállottunk, hálni jöttünk Beránd Németibe.

28. Innen jó reggel megindulván, ebédre jöttünk Szikszóra, hálni jöttünk Boldva vize mellé Boldvára, holott igen rosszul voltam, úgy hogy alig hittem, hogy tovább való utani követhessem.

29. Jó reggel innen is megindulván, jöllehet én rosszacskán voltam, de erőt vévén magamon, ebédre jöttünk Kazintzra. hálni jöttünk a Balog vize mellé, Lenárdfalvára.

30. Onnét is jó reggel megindulván, ebédre jöttünk Zutorra; és elein beérkeztünk Rimaszombatban, holott hallottuk meg elsőben az Némettel való harcát Urunknak.

31. Decembr. Posontúl megindulván, ebédre jöttünk Pingyre, idején beérkezvén Losontzra, holott bizonyosabban hallottuk meg a harc dolgát, hogy az Urunk hada győzedelmeskedett volna elsőben, úgy hogy nagyobb részint meg is futamtatta volt, lövő szerszámait, szekereit már el is nyerték volt az miéink, az gyalogját majd többnyire levágták, hogy az, mint bizonyos elfogott levelekből kitetszett, egész confusióba voltak az németek, majd $\frac{3}{2}$ ezeret vágván le bennek; az miéink közül pedig csak 500 sem esvén el, de Curucz Németek közül vagy 500 rebellálván az miéinktől és az Németekhez visszaállván, mely miatt az mi magyar haj-

duink megszaladván és confusio esvén a miéink között; egészen visszanyomultak és mind az harcz helyét, mind az győzedelmet az Németek obtineálták.

Ez elfolyt esztendőnk részeit, szokott rásom szerént leírni még elhallgatom, mivel sem az idő, sem az alkalmatosság és utban való létem nem engedi; jóllehet bizony volnának sokak felette irántunk, úgy hogy akár mikor sem volt volna bővebb módom az írásra, de relegálám magamat az olvasóknak az mindennapi írásimra, az kikben ha nem mind is, de nagy részét megtalálja; hanem irom csak ezt, hogy ez esztendőben mind Magyarországon mind Erdélyben felettebb szárazság volt, mely miatt semmi tavasz gabona, de fű sem lőtt, hogy szénát csinálhattunk volna, kivált Erdélyben az Mezőségen, sőt ősz búza sem lőtt, úgy hogy a Mezőségnek sem búzája, sem szénája nem lőtt, félő is, hogy egészen el ne pusztuljon.

(Folytatása' következik.)

Diarium Vitae Aerumnosae

GEORGII CSEREI

Senioris de Nagy-Ajta. 1756. consignari ceptum.

(Folytatás.)

Más két nagy városok és portusok is u. m. Cascares és Setubal (melyek mintegy 5 mérföldnyire esnek Lisbónától) hasonló veszedelmet szenvedtenek, sőt az egész Algabrián által elterjedett a megirt szerencsétlenségnek kegyetlenül pusztító ereje, nemkülönben Andalusiában vagy Vandalisiában iszonyuképpen tapasztaltatott ez a veszély, mivel ott is az fővárosban Sevillában délelőtt 10 óra tájban az föld alatt irtóztató zugás is hallatott, és majd egy épületet is (de kivált nevezetesen az templomokat és klastromokat) kár nélkül nem hagyott. Az Don templom híres két tornyával együtt részszerént leomlott, s a mi fennmaradott is az építőmesterek ítéletök szerént le kellett rontani, minthogy különben építtetni nem lehet, de mindazonáltal több itt el nem vészett, hanem 2 férjfi, 12 asszony, 2 gyermek, 18 személynek pedig kezeik és lábaik öszveromlottanak.

Guelfárban az templom éppen isteni tisztelet alatt leomolván, az benne lévő nép mind oda vészett. Chippiona, Ajamonté, Puerto, SaintMaria, és más tenger melyéki sok faluk s városok elromlattanak és elsüllyedtenek. Tapasztaltatott pedig ezen föld indulásnak jele más sok spanyolországi városokban is u. m. Corduában, Toledóban, Segoviában, Szalamanzában, másutt is fel egész Bilboáig, sőt Valentiág is.

Szent Lukács di Bazameda vázsában egy Panateria nevű egész utcát elszakasztott és a kinyomult tenger az portuson levő hajókat az szárazra, sőt még a városba is bétetette. Cadixban is éreztette vala magát az földindulás sok épületeknek öszveomlásokkal, de ugyancsak kevesebb kárral, az tengernek felemelkedése az itt való lakosokat megmondhatatlan félelembe ejtette, s úgy látszott, mintha az egész várost elakarta volna süllyeszteni s borítani. Az város kőfalait a víz már öszveontotta vala, az Gelette kaputól fogva egész a Szt. Catharina kapujáig nevezetesen az utot, mely a városból az sziget felé megyen, egy szempillantás alatt úgy elborította, hogy annak egy részit Térától fogva Kantantig elszaggatta, mely miatt minden azon uton találtatott emberek és szekerek elvesztenek, kiknek számok kitölt mintegy kétszázra, *) az tenger is azoltától fogva igen sok holt-testeket hány ki a partra, mely jele annak, hogy az tengeren is sok embereknek kellett elveszniük.

Lisbónában az tűz miatt is sokan vesztenek el, mert a kiket a földindulás által esett romlásból megszabadíthattak volna is, a tűz miatt hozzájuk nem férhettek. Az tengeren nagy hánykódás lévén, a többek között Generál Marulli elveszett, Neapolisból Spanyolországban szándékozván menni. A spanyol és angliai királyok sok pénzt osztogattak ki a megmaradott szegénységnek, úgy az portugalliai udvarnak is minden élébeli s egyéb succursosokat küldötenek, mivel a földinduláskor egyebek semmijek sem maradt, hanem csak a mi rajtok volt.

NB. Mikor az a szörnyű földindulás volt, egyszermind irtóztató nagy szélvész

*) Az erdélyi muzeumban lévő példányban hét százra.

volt és a tenger is magasson felhágván, ir-
tózthatóképpen zugott, úgy hogy csak a zu-
gástól és az épületektől elnyomatott emberek
ordításától is elirtózott az ember, a magoss
tornyok a földindulásba (mig leomlottak) úgy
ingadoztak, mint mikor az erős szél fuván
ingadoznak a nádok.

Az lisbonniai földindulás után 3-ad nap-
pal egy lisbonniai szerzetes Pater Lisbonná-
ból az ott való veszedelemről egy levelet
írván Bécsbe, melynek copiója Erdélyben is
leküldettétvén, én is kezemhez kaptam
és szóról szóra leírtam, mely is így kö-
vetkezik:

Inter lacrymas et suspiria universi po-
puli, inter montes lapidum, inter globos flam-
marum undique saevientium, inter innumera
cadavera conquassatorum scribi tremulus
epistolam vestrae paternitati, antequam om-
nes moriamur quod factum de hora in horam
nobis imminet. Festo si quidem omnium
DEI sanctorum: hora qua major populi af-
fluentia in ecclesiis congregatur; placitum
fuit supremo vindici universum hoc regnum
tam dure tangere, ut postmodum actum sit
de eo, quadrante ante decimam matutinam
tam vehemente terrae motu ut civitas tota
longe multis et prope existentibus locis et
villis in duabus aut tribus minutis, cum om-
nibus suis palatiis, aedificiis, publicis ac pri-
vatis, conventibus et monasteriis, ac Basilicis
in cumulum lapidum versa est, innumeri in
tot Ecclesiis congregati, nec pauciores ad
palatia fugientes, pluvia lapidum et murorum
casu, vivi sepulti sunt excepto Collegio so-
cietatis S. Patris Benedicti et nostra ecclesia.
Quae tamen incapax est servitii divini in ea
celebrandi.

Reliquae Ecclesiae omnes destructae
sunt, ex religiosis et monialibus vel caonisti-
tis, ea hora in choro psallentibus. Duae vel
tertia partes occisae sunt, apud P. P. Fran-
ciscanos ex 200 fratribus 30 aut 40 super-
sunt, spiritibus potius, quam vivis hominibus
similiores. Multae sunt ecclesiae in quibus
ferme omnes periere homines, a cadentibus
formicibus oppressi.

Parum erat hoc: nisi eodem ferme
tempore tam ingens incendium prorupisset,
quod dum haec scribo, nec dum extinctum

est, nec (ut credo) ante totius Urbis extinc-
tionem exstingvetur, ut nihil omnino ex om-
nibus domibus solvari potuerit, cum nemo
auderet opitulari, et omnes metu mortis de
sola confessione et absoluteione solliciti essent.

Ardent igitur et arserunt omnes the-
sauri, omnis supellex, omnis provisio, omnes
merces et in ipso regis palatio contentis *)
immensis opibus et documentis omnibus, non
remansit lapis super lapidem.

Dominus nuncius apostolicus ex Alto in
hortum cecidit, et propriis manibus e ruina
se extricavit ut potuit. — Legatus Hispaniae
corruente cubiculo oppressus, post omnem
diligentiam necdum potuit reperiri.

Plurima hominum millia, casu ecclesia-
rum et aedificiorum oppressa sunt, et eo
usque ira DEI desaeviit, ut ipsum mare cum
majori consternatione excresceret et quasi
ebulliret, quin imo nonnullae naves magni
valoris in ipso ponte **) accensae sunt, hor-
roremque adauxerunt; pugnante DEO et
omnibus elementis contra insecutos.

Circa civitatem videntur undique innumera
tentoria erecta, sub quibus magni et
parvi, religiosi et seculares secure vivere
conantur, rex ipse jam hic jam alibi asylum
quaerit et dicitur se modo resolvisse sedem
et aulam in provinciam Maragnonam in Ame-
rica adjacentem transferre.

Est ergo ultima periodus hujus urbis,
unde videtur nobiscum aeque agendum fore,
ut relictis omnibus Navim conscendamus et
ad provinciam aliam redeamus, nec etiam in
ecclesia nostra sacra celebrare possumus.
Quae pariter ruinam minatur nec panem nec
aquam habituri et si magno precio solvere
vellemus, nec in 4. mensibus plateae liberari
poterunt ab impedimentis et ruinis, unde
nihil advehitur, nec aqua quidem, de nostra
pecunia nullum censum sperare licet, cum
omnia omnino, cum omnibus archivis regiis
et publicis ad fundum minimumque consump-
ta sunt.

Germani plerique sepulti sunt, nec alii

*) Az erdélyi muzeumban lévő példányon con-
sumptis.

**) Az erdélyi muzeumban lévő példányban
in ipso portu.

venturi, non etiam operae pretium erit hanc Metropolitim reaedificare tam *) mutata est.

Pauperes circumeunt plurimi, ut lupi famelici et indubium est post paucos dies vi sibi victum quaesituros atque pro frustro panis amicam simul et hostem occisuros.

Plura scribere non possum, cum sit dies iudicii extremus, parcat admodum reverenda Paternitas Vestra, quod manu aliena scribam, nos et suis et totius provinciae precibus et sacrificiis recomendando. Talia nemo vidit, nec expertus est, DEUS misericordiarum pater, nos exaudiat gementes et flentes in hac valle infelicitatum, cuius voluntati me submitto, scribo hoc tremens tamquam nescius quo momento me terra absorbeat. Datae Ulissypone 3-a 9-bris 1755. Admodum reverendae Paternitatis Vestrae indignus filius frater modestus a spiritu sancto vicarius.

Sic premit elatam flamma et Telluris hiatu,
Lisbonam justi vindicis ira DEI.

Ennek a portugalliai királynak az megírt földindulás után igen sok fatumai voltak; mert elsőben is Amerikában egy országában a jesuiták a népet az király ellen való párt-ütésre felingerelvén, az népet arra vették, hogy a jesuiták közül válaszszanak királyt, a minthogy választottak is, ez nem lévén elég egynehányszor a királyt el akarták oltani, ugyanis egy alkalmatossággal egy nagy úr ebédre hívja a királyt, s mikor ebéd után valami sötét grádicson az király le akarna jönni, valami Sicarius lesvén, szélpuskával hozzá lőtt a királyhoz, de nem találta, az király hallotta az srét pergését, de akkor nem vette észre, mi az.

2-do. Egykor a király ministerivel hintóra ülven, hogy maga multságára a mezőre kimenjen, az utszán midőn menne, egy ablakból ismét hozzá lőnek szélpuskával, a királyt nem találta a lövés, hanem a velle lévő ministert úgy találta, hogy helyben megholt, — a király mindjárt gyanuba esik, hogy a ki azt a ministert meglötte, nem a ministert, hanem a királyt akarta meglőni, azért helyben megfordulván az udvarba visszamegyen, a ministerit összehivatja, azoknak a dolgot meg-

mondja, és azt találják fel, hogy különben azt a Sicariust ki nem lehet találni, hanem a király rejtse el magát az házaiba és hirdessék el, hogy megholt attól a lövéstől a király, és harangozzanak minden templomoknál a királynak, elmenvén a királynak holt híre, igen nagy vigyázás volt azonban a portusokra, hogy micsoda levelek mennek ki az országból; már így tudván az jesuiták is az közönséges hírből, hogy a király már megholt, megírják az amerikai jesuitáknak, hogy a királyt már elöltötték, s midőn valami amerikai hajósoknak (a kik a jesuitáknak 80,000 emberre való fegyvert és nyeregszerszámot hoztanak volt) kezekben adták volna és indulni akartak volna Amerika felé, akkor a strázsák őket elfogják, a leveleket tőlök elszedik s a királyhoz felviszik, mely levelekből kijött, hogy kik akarták a királyt eloltani. A király is azalatt parancsol, hogy az egész biradalmában lévő jesuiták collegiumit és residentiáit azon egy nap és egy órában militare brachiumok körülvégyék, mely éppen 1760-dik esztendőre ment, akkor a király is a rejtékből feltámad, a jesuitákat mind elfogattja, director által pereltette s midőn tagadták volna a director actioját s a director az ők leveleket producálta volna, azt felelték: sunt illae suppositivae literae, azok mások által az ők nevek alatt irt hamis levelek, de mikor a dolog jól megbizonyosodott, a jesuiták közül a király igen keményen sokakat megbüntetett, a kik pedig nem oly ártalmasak voltak, azokat az országából mind kiűzte, confiscálván elsőben minden jószágokat és sok kincseket.

3-tio. A jesuitákat kiűzven ezen király az országából, azután más szerzetest vett fel confessariusnak, az confessarius kicsoda ingerlésből cselekedte ő tudja, egy alkalmatossággal a királynak mondja: Felséged már régen nem gyónt meg, s régen nem communicált, hanem már ideje communicálni és meggyónni; melyre a király azt feleli, hogy holnap communicálok és meggyónom, de azalatt egy ember a királyhoz bejelenteti magát, hogy igen nagy titkot akarna ő Felségednek jelenteni, mikor bébocsáttatott volna, azt mondja a királynak: Felséges Ur! ha Felséged életét szereti, holnap Felséged meg

*) Egy szó hiányzik.

ne gyónják és ne communicáljon, midőn a király ezen embert kénszergetné hogy miért ne communicálna, akkor azt feleli: azért Felséges Uram, mert a mely ostyát bé akar Felségednek adni confessariussa, az méreggel inficiálva vagyon. Az király ugyan a dolognak kimenetelég arestumba téteti azt az embert, de ugyancsak meggyónván más nap, midőn az oltárhoz feljárul az testörző vitézeivel, igen szemeskedni kezd, és midőn a pap az ostyát viszi, hogy a szájába tegye, meglátja a király, hogy az ostya olyan szederjes színű, s azt mondja a papnak, ezt te vedd be és adj nekem más ostyát, a pap azzal menti magát: nem lehet Felséges Uram! mert ma mikor misét mondtam, egyszer felvettem az Urat, s nem szabad egy nap kétszer felvenni azon egy nap.

A király azzal parancsol meg kell lenni, hogy bevedd, mert ha nem cselekszed, itt helyben általveretlek a vitézeimmel; a pap féltibe megeszi és mindjárt fegyver között bekísérteti az udvarba s fogságba téteti, holott a méregnek ereje az papot béérvén szörnyűn kinlódni kezd és meghal.

4-o. Azután az szakácsait, sütőit, pohárnokját azon királynak sok pénzzel corumpálják, hogy a királyt étessek meg, reá is vették mind magokat, hanem az egyikre az szakácsok közül reá támad az lélekismeret és dolgát megbánván a királynak megvallja. Megtudván a király, mikor az ebédet beviszik, behivatja mind a szakácsokat, sütőket és pohárnokot (az egyen kívül a ki megjelentette) s azt mondja a király: ma az én vendégim lesztek, üljetek le az asztalomhoz. Ezek menteni kezdik magokat, hogy ők arra nem méltók, de csak meg kellett lenni, s meg kellett a királynak készített mérges étket, sütedéket és bort inniok, s mindnyájan nagy kinnal megholtanak. Méltó hálaikat adhat ezen király is az ur Istennek, mely sok veszedelmektől szabadította meg.

5-o. Az szentek innepei közzül elsőbben az 1755. esztendőben kezdettek reducaltatni, hanem az többi 1773-ban parancsoltattak elhagyatni.

1756. 22-ik April holt meg az édes atyám b. e. Cserei Mihály Uram N.-Ajtán életének 90-ik esztendeiben sok hosszas

erőtlenségi után, 8 esztendőktől fogva az lábán nem járt, sem az házból ki nem jött, nyugossa meg az ur Isten ő szent felsége az ő szent országában és sok hosszas és unalmas élete után örvendeztesse meg az maga szent színeinek látásával és örökké való boldogsággal, maradjon fel világ szerint is az ő nagy hire, jó emlékezete, Istenihez, Királyához való szeretete,*) hivsége, szent. religiojához való buzgósága s buzgósága miatt való porban heverése, mert nagy hivatalt érdemlett volna, ha a mai világ érdemre nézne, maradjon fel az ő nagy bölcsessége. Adjon az Ur Isten sok embert olyant Erdélybe. Magnanimus, de igen alázatos,**) bölcs, de még is senkit nem contemnaló ember volt, szegény, de mint-hogy igen apertus és simulalni nem tudó ember volt, nem mehete az irigység miatt semmi promotiora, de hogy in privato statu se heverjen bölcs elméje, örökké irt, olvasott, és holta után szép munkáit hagyta posteritassinak.

(Folytatása köv.)

Consultatio in Castrum Ebesfalviense

ad diem 1. Decembris Anni 1688. indicta.

Kálnaki Sámuel, és Apor István Uramék assecuráltak arról, hogy az eő Felsége vitézi számokra, kik az Bartzán vadnak, három ezer forint éré szénát szerezzenek, és rólla contentáltak.

Acta diei 4-i Decembr.

Mivel hogy az eő Felsége vitézi, kik de praesentibus az Barczán quártélyoznak, szénából felette igen megfogytokoztanak, távulyabb való helyekről pedig sem szénának oda szállittatásával nekik nem succurrálhatunk, sem azt a földet nagyobb kártól nem altalmazhatyuk külömben; Communi Consensu végeztük, hogy Kálnaki Sámuel, és Apor István Uramék, prospiciállyanak felölle, s azon vitézek lovai szükségére szerezzenek három

*) Az erdélyi muzeumban lévő példányban királyához való nagy buzgó szeretete áll.

***) Az erdélyi muzeumban lévő példányban még a közetkező van: kemény, de igen könyörülő és szegényeken szánakozó.

ezer forint érő szénát; mely három ezer forinról fogyatkozás nélkül contentatiót tétünk az kiknek illik eő Kglmek által.

Acta diei 9-i Decembris.

Az eő Felsége Lippán lévő vitézi szükségekre, ezer szekér széna deputáltatik.

Az eő Felsége oda alá Lippán lévő vitézi szükségekre kívántató ezer szekér széna felől, nagyobb inconvenientiáknak eltávoztatására vigyáztván concludáltuk; Hogy: Hunyad és Zaránd Vármegyék, Szászváros, Szász Sebes, és Szeredahelyszékek egészen magok kapu számíról, és Fejérvármegyének az Maroshoz közelebb való nro 110 kapu számíról, az vice tisztek által, három három szekér szénát öszveszerezvén, hordgyák az Maros mellé illy declaratioval; Hogy Hunyad és Zaránd vármegyékről, item Szászváros székéből az Dévai, Fejérvármegyei, és Szászsebes s Szeredahely székiek pedig fennemlített kapujokról, az marusváradyai Portusra, szállítsák minden okvetetlen ad diem 15-m Decembr. Anni praesentis; alioquin ha mi inconvenientia származik ennek elmulatásából, vagy az vice Tisztek ha rajtok mulik, vagy az szegénység ha azokon mulik, lakollyanak érette érdemek szerént.

Az Creditorok Buzájok, és Zabjok megfizetéséről.

Az Segesvári ezen esztendőbe véghez ment számvétel alkalmatosságával liquidáltott Ország buzájának, és Zabjának is bizonyos városokra való szállittatásáról, vagyon ugyan szoross dispositioja az nemes Országának ezen esztendőben Radnoton irt Constitutiojának 7-dik articulussában, de eddig semmi effectumát annak nem tapasztalván, az Városokon lévő Buzának s Zabnak pedig az dispositiok szerént való kiadásában már tapasztalt difficultások elő sem fordulván, mostan concludáltuk: Beszterczére mennyenek Gyerőfi György, és Bálintit Sigmond Uramék, és mind az oda szállittatni rendelt, mind pedig magok az Beszterczeiek részekről liquidált buza, és zab dolgát szorgalmatosson czirkállyák fel, s ha mi liquidált buza és zab részekről comperiáltatik, és azon kívül is, az mi buzát és zabot oda szállítottanak, computálván, az Sárosi János atyánkfia disposi-

tioja szerént, az Creditor betsületes rendeket contentáltassák de facto, az Szebeni vékával méretvén mind buzát, mind zabot; mellyben ha az város részéről defectus, vagy nyolczad napot meghaladó dilatio esik, eo facto az megirt Commissarius atyánkfiai, azon város Faluiból, az Creditorok eő Kglmeknek Sárosi Uramtól oda dirigáltatott dispositiojában irott adosságokért duplumot exequáltathassanak, minden köből buzát nro 4, zabot pedig más fél forintra computálván, Inhibitione, Contradictione et Repulsione Civitatis, ac etiam aliorum ratione praevia non obstantibus, és az exequált jószágot de facto assignállyák az Creditorok eő Kglmek kezekhez. Ha pedig az Vármegyék, vagy valamely székekbeli tisztek részekről comperiáltatik az fogyatkozás, azok iránt is az megirt Commissarius atyánkfiai moda quo supra tegyenek exequutiót; magoknak az megirt Commissarius atyánkfianak azon városbeli tisztek, szállás adással, gazdálkodással, és kívántató assistentiával is lenni tartozzanak. Ezen féle materiának modo quo supra kívántató véghezvitelére, Kolosvárra Tholdalagi András Uram, és Keczeli András; Segesvárra Bethlen Sámuel, és Ugron Ferencz; Medgyesre Sárosi János Itilő Mester; Szebenben Toroczka István és Vizaknai Nagy István; Brassóban pedig Kalnaki Farkas, és Mikes Pál atyánkfiai, rendeltettek, ugj hogj ő Kglmek a dato praesentium ad octavam az megnevezett helyekre elmenni, és az dolgokban hűségesen procedálni tartozzanak.

Szebenben nro 1000, és Colosvárra nro 600 köből Buza rendeltetik.

Szebenben az eő Felsége vitézi szükségekre kívántató ezer, és Kolosvárra kívántató nro 600 köből buzáról concludáltuk: Léván Szebenben nro 800 köből buzája az Országának, mellyről semmi dispositioja nincsen, azt adgják oda Szebeni Tiszt Urék, és azon kívül magok szerezzenek Cub. 200, s tölcsek ezer köbőlre, s adgyák az eő Felsége vitézi számokra, assecurálván eő Kglmeket az 200 köből buzának megfizetéséről per praesentes. Az Kolosvárra kívántató 600 köből buzát pedig disponáltuk ez szerént; Hogy Bánfi György Uram azon 600 köből buzát

megszerevén, administráltassa a dato praesentium intra quindenam, azon Colosvári eő Felsége vitézi számokra; melly 600 köből buzának az árráról köblit cum 4, facient. 2400, az következő ország Gyülésén de facto contentaltattuk eő Kglmét assecurálván per praesentes super eo. Azon buzát pedig percipiállyák Havasalyi László, és Kabos Mihály Atyánkfiai, méretvén az buzát az szebeni vékával, nyomás nélkül, s elütve. Ha pengig az mérésben valami defectus comperiáltatnék, azon defectust is tartozzuk ő Kglmének pénzül megfizetni, ugy mint Bánfi György Úramnak ő Kglmének.

Az következő Ország Gyülése terminussáról.

Az következő Ország Gyülése ad diem 5. mensis Januarii, Anni 1689 Segesvárra determináltatott.

Az Kapi Gábor Uram gyermekinek az Gernyeszegi Jóság iránt lett Méltóságos Deputatio Deliberationak, nem effectualásának orvoslásáról.

Jöllehet ez előtt nem régen szoross Deliberatio iratott volt az Kapi Gábor Uram gyermeki részéről, hogj vagj az Gernyeszegi jóságról való leveleket producállyák, vagj pengig azt az summa pénzt, mellyet az Ur Teleki Mihály Uram eő Kglme azon Gernyeszeghez való praetensiojokért eő Kglmeknek letett restituállyák; mindazáltal, mivel azon Deliberationk effectuálását mi okon mulatták el magok tudgják; mellyhez képest az Ur eő Kglme azon Deliberatio szerént legitima exequutiot impendaltathatott volna; mindazáltal méltó tekintetekre nézve, az említett Ur eő Kglme azon exequutiot halasztotta: tetczet azért mostan, hogj ex superabundanti az megirt Kapi Gábor Uram gyermeki admoneáltassanak serio, hogj az közelebb következő Ország Gyülésére compareálván, vagj azon Deliberatitot effectuálni, vagj pengig az Urral ő Kglmével másképpen conveniálni ne posthabeállyák; alioquin azon dologról irt említett méltgos Deputatio Deliberatioja effectuáltatván, nem mást hanem csak magokat okozhattják.

Az mostan érkezett ő Felsége vitézi provisiojárul.

Az mostan érkezett ő Felsége vitézi

sustentatiojokra kivántató három száz köből buzáról, és két ezer köből zabról concludáltunk ez szerént: Az kivántató pro 300 köből buzát Commissarius Gyerőffi György Uram ő Kglme, eő Kglme mellett Szolnok, Doboka, és Colosvármegyéből edgyik edgyik Vice Tiszt, signanter Keczei István atyánkfíát jelen lenni tartozván, katonákat is és nemeleket(?) rendelvén az kiknek incumbál eő Kglme mellé; különben is az kivántató dispositiora nézve autoráltuk ő Kglmét per praesentes szerezzze meg autoritate sibi attributa, és assecurállya is az kiket illik megfizetéséről, mellyről is per praesentis assecurállyuk ő Kglmét. Az két ezer köből zabot az mi illeti, Besztercze szék magok kapuiról adgjon öt öt köből zabot facient. Cub. 1240, ezen kívül az kivántató hét száz hatvan köből zabot, vagj az ennek előtte Colosvárra deputált zabból, vagj pengig az közelebb való vármegyéből suppleállya. Vágó marhákot is az szükséghez képest azon közelebb lévő vármegyék kapui számiról intézzen és szerezzzen, disponálván jó formában ezeknek erogatiojáról is.

(Eredetije K. Papp Miklós gyűjteményében.)

PETŐFI SÁNDOR

a m a g y a r i r o d a l o m b a n .

Közli: Szinnyei József.

1 8 7 4 .

(Vége.)

Életrajzi- s vegyes adatok.

Petőfi mint táblabíró. Dr. Meltzl Hugó.

(M. Polgár. 1874. febr. sz.)

P. debreczeni lakásáról. Péchy Imre.

(Reform. 1874. 70. sz.)

Huszonötév előtt. (Reform. 1874. 72. sz.)

P. születési háza. (Pol. Ujd. 1874. 12. sz. 140. l.)

Egy adoma Petőfi Sándor életéből.

(Tört. Lapok 1874. 2. sz. 32.)

A Petőfi-szobor bizottság. (Reform 1874. apr. 17. 105. sz.)

Petőfi tisztelőihez. Szigligeti Ede és Szana Tamás, mint az „írói és művészi kör“ elnöke és titkárának felszólítása a Petőfi-ház ügyében. (P. Napló 1874. apr. 18. 89. sz. — A Hon apr. 18. 89. sz.)

Vahot-Imre Losonczon Petőfi élet- és jellemrajzából felolvasásokat tart. (Zalai Közlöny 1874. ápr. 30. 35. sz.)

Petőfi Debreczenben. Péchy Imrétől. (Reform 1874. máj. 24. 142. sz.)

Petőfi ereklye. Daguerotyp arczkép 20—21 éves korából Beliczay fiatal budapesti orvos tulajdonában. (A Hon 1874. jul. 10. 156. sz.)

Petőfi Dömsödön. Váradi Antaltól. (Föv. Lapok 1874. jul. 23. 166. sz.)

Petőfi halálának 25 éves fordulóján. —á—r— (Vasárn. Ujs. 1874. jul. 26. 30. sz. Izsótól készült Petőfi mellszobrának hasonmásával.)

Huszonöt év. — Petőfi halálának 25-dik forduló napján (Julius 31.) —i—ő. (Reform. 1874. jul. 31. 205. sz.)

Petőfi meghalt a csataterén Fejéregyház mellett 1849. jul. 31. (A Hon 1874. jul. 31. 174. sz.)

Petőfi. K. Papp Miklós. (M. Polgár 1874. jul. 31. 172. sz.)

Petőfi halála. 1849. Julius 31. Ifj. Szinnyei József. (M. Polgár 1874. jul. 31. 172. sz.)

Petőfi emlékére irt költemények.

Holt költő szerelme. Ballada Jókai Mórtól. (Üstökös 1874. márcz. 14. 11. sz. Zenéjét szerző Liszt Ferencz.)

A Petőfiház. Dalmady Győzötől. (Fővárosi Lapok 1874. 72. sz.)

A sirkeresők. Szász Károlytól. (Vasárnapi Ujs. 1874. jul. 26. 30. sz.)*

RÁKÓCZY GYÖRGY FEJEDELEM MEGHIVÓ LEVELEI

Ebeni Lászlóhoz afehérvári és alvinczi gyűlésre (1653 és 1658.)

I.

Georgius Rakoci Dei gratia Princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Generose fidelis nobis dilecte, Salutem cum favore.

Isten kegyelmességiből az moldavai alapotoknak lecsendesítésiben való fáradozá-

*) Szinnyei József ur ígérését birjuk, hogy a Petőfire vonatkozó legújabb adatokat egy pótlékcikkben utánpótolja.

Szerk.

sunk ekkéig szerencsétlétvén és immáron tágulván is, mivel fejedelmi hivatalunk kívánsága szerint az közönséges jóra nézve ez jövendő esztendőbeli országunk közönséges gyűlést is sokára halasztani nem akarjuk, ez okon mellettünk levő Tanács Ur hiveinknek egyenlő tetszésekből rendeltük azt ez jövendő esztendőbeli Boldog Asszony havának tizenyolczadik napjára ide Fejérvárra; Kegyelmednek azért kegyelmesen parancsoljuk, azon az napon és helyen jó idein tartozzék jelen lenni, úgy hogy Kegyelmetekkel egyenlő értelemből minden közönséges jóra nézendő dolgokról hasznosan végezhesünk. Akarók pedig azt is Kegyelmednek értésre lenni, azon alkalmatossággal minden gyűlések alatt szokott dolgokat, villongásokat és pereket is igazításban venni el nem mulatjuk. Secus sub poena in Generali Decreto expressa nequaquam facturus. Eidem de caetero gratiose propensi manemus. Datum in Civitate nostra Alba Julia die 16 Decembris Anno 1653.

G. Rákóczy m.p.

Külczim: Generoso Ladislao Ebeni de Gyerómonostor etc. Fideli nobis dilecto. (Eredetije a gr. Wass család czegei levéltárában.)

II.

Georgius Rakoci Dei gratia Princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae Dominus, et Siculorum Comes etc.

Generose fidelis Nobis dilecte, Salutem et favorem nostrum.

Noha az hadak öszvegyűlését rendeltük volt ez jövő szeredára az Kenyérmezején lenni, de minthogy Kegyelmeteknek nem personaliter kell ott jelen lenni, azonban oly követek érkezvén, melyek az országnak is levelet hoztanak, arra nézve az jövő szeredához egy hétre Kegyelmeteknek országúl partialis gyűlést kelletik hirdetnünk, úgy mint ad 22 Maji Alvinczhez. Kegyelmednek azért kegyelmesen és igen serio parancsoljuk, az megnevezett helyen és napon jelen lenni el ne mulassa, hogy az követségeket meghallgatván, Kegyelmeddel is egy értelemből végezhesünk minden jót az haza megmaradására. Eidem secus sub poena in Generali Decreto expressa haud facturo gratiose pro-

pensi manentes. Datum in Civitate nostra Alba Julia die 11 Maji, Anno 1658.

G. Rákóczy m.p.

Külczim: Generoso Ladislao Ebeni de Gyerőmonostor etc. Fideli nobis dilecto.

(Eredetije a gr. Wass család czegei levéltárában.)

EGY IRODALOM-TÖRTÉNETI EMLÉK

Kulcsár Istvántól.

Közli: K. Papp Miklós.

A jó öreg Kulcsár István életéhez ma már ritkán fűznek irodalom-történeiszneink egy egy adatkát.

Ime én egy levelét közlöm, melyet 1806. jan. 17-én az idősebb b. Wesselényi Miklóshoz intézett, s mely becses adalékot képez az akkori irodalmi viszonyainkhoz.

Kulcsár 1760-ban született Rév-Komáromban (szept. 16.) s ott is tanult 1778-ig. Innét Pannonhalmára ment a sz. Benedek szerzetbe s 1782-ben a posonyi semináriumban találjuk. 1786-ban Kulcsár bucsut vett a szerzetes élettől, s Komárom, Szombathely, Esztergomban működött mint tanár.

Gróf Festetics László mellé mint nevelő 1806-ban Pestre került s innét tudósítja a hazai irodalom egyik legnemesebb barátja és mecenását b. Wesselényi Miklóst, hogy a „Hazai tudósítások“ czim alatt lapot indít meg.

A levélben említett „Kronika“ alkalmasint „Kronika a Mohácsi veszedelemről a bécsi békekötésig Magyarországon, Erdélyben, Havasalföldön és Moldovában történt dolgokról“ (Pest, 1805.) E mű Kulcsár nevével széles körben tette ismeretessé. Írt egy „Székely Kroniká“-t is. Nem lehetetlen, hogy a Kronika alatt ez utóbbit érti.

A „Hazai tudósítások“ és „Hasznos Multságok“-at hosszú 22 évig szerkeszté.

A magyar nyelvnek buzgóbb apostola nem volt Kulcsárnál, minek egyik bizonyossága az is, hogy 1813-ban a Pesti színész társaság igazgatását vette át, s leginkább az ő érdeme, hogy Petmegye nem vette foganatba azon határozatát, hogy a társulatot széteszlassa. 1815-ben Kulcsártól „Buzdítás a nemzeti teatrum felépítésére“ czimű röpirata jelent

meg, mely azonban Kolozsvárt sokkal hamarabb (1821) tudott viszhangra kelni mint Pesten. Az alább következő levél Kulcsár saját kezű irata s a zsisbói levéltárból közlöm.

Nagyságos Báró!

Külömbféle hazafiúi tetteit tsudálva hallja a Magyar Nemzet ottan is, hol már az egész szomszadság idegen hangokat ejt. Én is először Szala Vármegye szélén tanultam megismerni Nagyságod Hazafiuságát. Sokszor megújították attól fogva nagy Érdemei igaz tiszteletemet. Most ujjonnan hallván Gyarmathi Doctor Urtól a Nemzeti Nyelvünk gyarapítására czélozó széndékát, hazafiui köteleességemnek tartottam, hogy ezen kis Krónikával kedveskedjem, és egyszersmind arról tudósítsam, hogy azon kétféle Gyűjteményeken kívül, mellyeket itt hirdetek, még egy olly Magyar Ujságot is kezdek, melly Hazai Tudósítások neve alatt tsak a Monarchiára terjedjen. Ennek Hirdetését éppen most nyomtattatom. Talán az ujj hírek ismertetése mellett több alkalmatosságom lészen a hazafiuság nevelésére, mintha figyelmetességemet egész Európára szélyeszteném. Azon leszek, hogy mindjárt az első levelekben olly hazafiúi kérdést támaszthassak, a millyenre való Feleletek már a jutalom által megkoronáztattak. Egy közczélra szükséges a Kérdéseket elintézni. Már a Feleletek elegendőképpen megmutatták a Magyar Nyelv kimivelt voltát. Örömmel hallanám és például ki is hirdetném azon bölts fogásokat, mellyeket e czélra Erdély választand. Ezeket talán Kazinczi Urtól megtudhatom. Melyet óhajtvá várván. mély tisztelettel vagyok

Nagyságodnak

Pesten 17. Jan. 1806.

alázatos szolgálja

KULCSÁR ISTVÁN,

Gróf Festetics László

utóbbi nevelője

a Szép Tudományoknak

néhai Tanítója.

Kivül: Méltóságos Ur Báró Wesselényi ö Nagyságának

Zsisbó.

HADI REGULÁK Rákóczy Ferencz táborában.

(Vége.)

XLII.

Senki az erősségekben veszekedést, zenebonát vagy háborut indítani ne merészeljen nagy büntetés alatt, és ha ki másnak fejét vagy egyéb tagját megsebesitené, és csak kardjának más ellen kivonásáért is, kezét veszesse el.

XLIII.

Minden hadakozó alkalmatosságban, kiváltképpen mezőben az ellenségtől való szűkségnek idején, az várban pedig megszálláskor vagy ahhoz való készülétkor mindaddig, míg az szükség kívánja, senki is az hadak között az szükséges munkától magát el ne vonja, maga jóvára, megmaradására nézve is.

XLIV.

Az kapitányok, hadnagyok, tizedesek, kiki maga alatta való vitézeit mind untalan tanitgassa s oktassa, miként kellessék kinek kinek az harczon alkalmatason egy rendében állani, és ő hozzájuk alkalmaztatott fegyverrel legjobb móddal élni, a ki pedig rendéből tisztí parancsolatja nélkül az harczon kimegyen s kovályog, fejét veszesse el.

XLV.

A vitézek és tizedesek magok előttök való tiszteikhez, kapitányokhoz, hadnagyokhoz mind cselekedettel s mind szóval becsületesen alkalmaztassák magokat, hasonlóképpen azok is az ő alattak valókhöz nem bestelenitvén és vervén (ha csak az elmulthatatlan szükség azt mindjártást megenni nem kívánja), hanem ha valamelyik közüllök valamit vét, öszvegyűjtvén az egész tizedeseket és az vitézek között is a mennyit gondol az commendáns, azokkal együtt ottan törvényt tevén reájok, a szerént vegyék el büntetéseket; ha pedig valamelyik zendülést szerzőnek vagy pártütőnek tanáltatnék közüllök, az olyat megfogván az commendérozó tiszt vagy generalis kezéhez küldjék.

XLVI.

Minden czégyeres vétkek, ugy mint Isten és választott szentei ellen való káromkodás és szitkok, ördöngösség, boszorkányság, gyilkosság, paráznság, lopás, tolvajság, utonállás,

templomnak, czinteremnek felverése, parochiák, scholák, házak, majorok, malmok, faluk, városok és egyéb záros helyek felverése, égetése, és több ehhez hasonló gonosz cselekedetek tilalmaztatnak az ország törvényében feltett halálos kemény büntetés alatt.

XLVII.

Ha valaki az hadak között, akár tiszt, akár közrend, ezen feljül irt, becsületi s fejevesztésének következendő büntetésével megerősítettett articulusokat annak rendi s módja szerint meg nem tartaná, az olyat az kapitánya vagy más arra való tiszt az közelebb való generalis vagy más commendérozó főtiszt kezéhez jó őrizet alatt rendesen küldje, annak számadásának terhe s becsületinek elvesztése alatt.

XLVIII.

Hogy pedig az vitézlő rend ezen hadi articulusokat hamarébb megtanulhassa és jól eszébe vehesse, az tisztok és seregek előtt ezeket gyakran megolvastassák, szóval is elejekben adják magok alattok valóinak, főképpen minden mustra és sold fizetéskor, hogy jól megértsék és azoknak megtartására vigyázzanak, s ha kik az olyan olvasáskor jelen nem volnának is, az után azoknak is hasonlóképpen megmagyarázzák és vélek jól megértessék, hogy ezek ellen való vétkektől magokat megóhassák, elnéjekben tartván, hogy az tudatlansággal avagy részeg voltokkal való magok mentegetése senkinek is nem használhat.

Nagy Szombatban nyomtatott 1706. esztendőben.

(Egyszerű másolata a gr. Wass család czégei levéltárában.)

SZEGEDI RÓZA Kisfaludy Sándorné gyászjelentése.

Szegedi Rózát — ki Zalamegye alispánja Szegedinek volt leánya — 1800-ban ment nélkül Kisfaludyhoz. Halála évét a gyászjelentés nem jelzi.

Kisfaludy Sándor, több T. N. Vármegyék, Táblabírája, mély fájdalommal jelenti szeretett, elfelejthetetlen Hitvessének, és szive, lelke Barátnéjának, Nagy-

tekintetü Mező Szegedi Szegedy Rozáliának, sok évek óta nyomorgató betegségeinek következtetésében, végre forró inhidegletésben, az Ő drága életét menteni törekedő legforróbb kívánatok és szorgalmak, s minden legszivesebb orvosi segedelmek ellenére is — a haldoklók Szentségeinek felvétele után, — az egész vidék által tisztelt, példás, Magától minden hiú fényt megtagadó, s minden tehetségét a szenvedő Szegények

táplálására szentelő, örökké munkás, hasznos, jótévő életének ötvenhetedik évében, Sümeghen, e folyó Május hónap 18-kán, reggeli négy órakor történt halálát. — A Boldogultnak holt teteme a Sümeghi közönséges temetőben tétetett örök nyugalomra. — Az engesztelő Sz. Mise áldozatok ugyan Sümeghen, folyó esztendei Junius 18-án Sz. Ferencz Szerzetének Templomában fognak megtartatni.

ADATOK A RÁKÓCZI-FORRADALOM TÖRTÉNETÉHEZ.

Közl: Jakab Elek.

II.

A Rákóczi-forradalomkor a császár hűségében megmaradt vagy arra viszsztatért udvarhelyszéki nemesség hivatalos névjegyzéke.

Specificatio Nobilium Sedis Siculicalis Udvarhely et primo eorum, qui in fidelitate suae Majestatis Sacrissimae Constante perseverarunt.

Sigismundus Korda
Gregorius Sándor } Cibinij perseverarunt.

Sigismundus Sándor; quamvis in primo tumultu fuit interceptus, tamen occasione Comitiorum Segesvariensium ad fidelitatem redux, ab eo semper fidelis perstitit.

Series autem est Sequentium, qui quamvis cum tota Sede binis etiam vicibus in manus Kuruczorum devenerunt, nihilominus tamen nunquam e Patria cum eisdem egressi sunt, sed persistentes in locis suarum habitationum, fideles se ad servitia suae Majestatis Sacrissimae exhibuerunt quales sunt:

Paulus Ugron Senior

Stephanus Ferenczi
Jobus Sebessi
Basilius Ferenczi
Paulus Sándor de Kenos
David Biró
Gabriel Kovács
Franciscus Zolya
Samuel Zolya
Franciscus Literati de H. Szt. Pál
Sigismundus Kánosi
Paulus Kénosi
Gregorius László
Franciscus Mátéffi
Andreas Kovács
Michael Baczó
Samuel Ormányi
Stephanus Lukács
Joannes Borbély
Joannes Jósa Senior
Stephanus Jósa
Joannes Jósa Junior
Stephanus Török
Gabriel Török
Michael Török
Paulus Tiboldi
Sigismundus Tiboldi
Franciscus Geréb
Sigismundus Szombatfalvi

Gregorius Gállfi
 Joannes Gállfi
 Balthasar Kovács
 Sigismundus Kovács
 Stephanus Kacsó
 Joannes Literati de Farkaslaka
 Sigismundus Dimén
 Paulus Sándor de Nagy Galambfalva
 Franciscus Sándor
 Franciscus Lukács
 Moses Biró
 Andreas Kádár
 Michael Pállfi
 Nicolaus Pállfi
 Paulus Pállfi
 Franciscus Pállfi
 Petrus Kovács senior de Bözöd Ujfalu
 Stephanus Gállfi
 Michael Gállfi
 Franciscus Gállfi
 Georgius Gállfi
 Franciscus Marosi
 Georgius Marosi
 Franciscus Benedekfi
 Sigismundus Csiki
 Paulus Bencser
 Michael Ferenczi
 Ladislaus Ferenczi
 Samuel Orbán
 Paulus Fekete
 Alexander Boda
 Alexander Márko.

*

Series eorum, qui in anno 1707 e Patria cum Kuruczonibus discredere fuerunt necessitati prae timore eorum; Verum, intellecta Gratia Suae Majestatis, eam amplexi sunt et redierunt, ac ab eo fideles se se suiterunt, quales sunt:

Samuel Torma de Fiafalva
 Samuel Török de Kadicsfalva
 Samuel Lukács de Bikafalva, qui medio tempore a Militia Segesvariensi est aresto coniectus et nunc definetur.
 Joannes Sárdor de Nagy Galambfalva
 Stephanus Kovács de Kereszturfalva
 Sigismundus Jakabházi et Andreas Mátéfi de Sz. Ábrahám
 Stephanus Lázár Junior de Kadács
 Josephus Péterfi et Franciscus Miklósi de

Gagy, qui ultimus a Militia Segesvariensi arestatus, et modo detinetur.
 Sigismundus Kovács et Georgius Miklosi de Kobátfalva.

Georgius et Stephanus Pállfi de Tarcsafalva
 Petrus Kovács Junior de Bözöd-Ujfalu
 David et Sigismundus Máriafi de Bothfalva
 Joannes Kádár de Martonos
 Joannes Zolga de Bány
 Valentinus Kando cum Filio de Dállya
 Martinus Szopos Senior et Junior, Franciscus Szopos, Georgius Csiszár, Samuel Gombkötő et Joannes Magyar de Udvarhely.

*•

Praeter hos sunt intercepti a militia Suae Majestatis.

Petrus Zolga de Bány Anno 1706, qui Cibinij sub certo temporis spatio in aresto fuit detentus et inde libertati restitutus Anno 1707 acceptando et amplectendo Gratiam Suae Majestatis.

Paulus Ugron Junior et Franciscus András etiam sunt intercepti Anno 1708 et hodie Cibinij arestum sustinent. *)

BORNEMISZA ANNA APAFI FEJEDELEM-ASSZONY HÁZI CURIOSUMAI KÖZÜL.

Közli: Jakab Elek.

I.

Aranyviz-forma Aqua Vita.

Hogy kell vele élni?

Elsőbben igen lágyan kell eczetbort venni, nem árt, mind az elei s mind az utolja benne lesz is; az után, azon eczetborban, két avagy három öreg üvegekben kell tölteni. Ezeket kell bele szedni mindjárt most tavasszal: Teljes kék violát, mely a kertben szokott teremni, vagy két marékkal, ismét Pápa füvet, Porrancsolnak (igy van) az virágját, Gyöngy Virágot, Fejér Liliom virágot, Ilársfa virágot, Kerti Veres Székfünek az virágát, ugyan Veres kerti Rósát, fekete ürmet, fejér Czipros-virágot, nem árt ha a Cziprossában lészen is benne; Virágos Majorannát, Rozmaring Virágot, avagy ha virágja

*) A királyi volt erdélyi kormányzék levéltárában lévő eredetiből, szó és betű szerint híven közölve.

nincsen az Rozmarinnyából egy keveset, Unicornis Szarvat meg kell törni, ugy kell belé vetni; egy kevés Pésma is kívántatik belé, de csak akkor, az mikor égetni akarják, csak hánton-hányják az öreg üvegekben való égett borba; békötve kell tartani, ökörfark korénak az virágát, (ezeket esztendőt által, mellyik virágzik)? az Szájokat az verőfényen tartani, hadd érjék; csak őszszel szüret felé kell aztán kiégettetni, az mennyire ember akarja. Ha két kis fazakra valót akar gyűjteni annyi égettborba csinállya, ha pedig csak egyet, ahoz kell alkalmaztatni, mind az égett bort s mind az virágokat. Az mikor aztán ki akarják főzni, az .kis viz vivő Fazaknak az Csójét jél bétékerjék ruhával, hogy az ereje ki ne menjen. A mely edényben jártatják, egy darab nádmézet tegyenek beléje, gyenge ruhát kössenek rá, azon kívül egy kis töretlen sáfránt tegyenek s egy kevés törött Pés-mát, azon bocsássák által. Nem árt ha le-vendula virágot, Sárga Szarkaláb virágot, s egy kevés Ánis magot is megtörve vetnek belé, de a kis viz vivő fazék mind csóstól onas legyen, mert ha onas nem leszen, egyéb aránt rosz leszen. *)

II.

Bornemisza Anna fejedelemasszony házi patikaszerrei.

Anno 1682 25 Sepbris: 2 Fekete Patika ládában levő orvosságok Doctor Köpeczi uram által revidiáltattak s találtattak e szerint:

Sub Litera A.

Köménymag olaj egy néhány csepp.
Narancshéjolaj egy kevés.
Sállya olaj egy kevés.

Sub Litera B.

Balsamum Peruvianum.
Item. Balsamum Peruvianum.
Mentha olaj egy üveggel.
Mondola olaj egy üveggel.

Sub Litera C.

Spikinard olaj egy kevés.
Veress olaj egy üveggel.
Spikinard olaj egy félüveggel.

*) A volt erdélyi kir. kormányzék levéltárbán levő Apafiánumok közötti eredetiből szó és betű szerint híven másolva.

Sárga viola olaj egy üveggel.
Rosa olaj egy üveggel.
Veress olaj egy üveggel.
Camphor olaj egy üveggel.
Székfü olaj egy fél üveggel.
Rozmarint olaj egy kevés.

Oleum Corticum Citri

Oleum Foeniculi.

Oleum succini.

Bécsi kömény olaj.

Anis olaj.

Kó olaj.

Spiritus Salis.

Balsamum Sulphuris anizatrix.

Tartarus Vitriolatus.

Sal Absynthii.

Sal Centuriae.

Sub Litera D.

Veress olaj.

Fenyőmag olaj egy kevés.

Sub Litera E.

Szekfü. olaj.

Balsamum egy kevés.

Kapornya olaj.

Üröm olaj jóféle.

Sub Litera F.

Rosa olaj.

Landanum opiatum.

Rosa olaj.

Fejér mák olaj.

Sub Litera G.

Kapornya olaj fél üveggel.

Oximel Simplex.

Citrom Simplex.

Rosa olaj fél üveggel.

Rosa olaj egy kevés.

Édes mandula olaj.

Cremor Tartari.

Drága kövek Pora.

Klaris Por.

Sub Litera H.

Fejér lilium olaj öt üveggel.

Balsamum olaj egy kevés.

Szekfü olaj.

Bisalma olaj egy kevés.

Szerecsen diovirág olaj.

Mastix olaj.

Pulvis Epilepticus.

Gyöngyház Sáva.

Édes mandulaolaj.

Pulvis Pannonicus ruber.

Diascordium.

Sub Litera I.

Basa Rosa mag.

Hoszszu Bors.

Pomagranáth virág.

Uti fű mag.

Veress Claris por.

Sal Prunellae.

Pulvis Capitalis.

Golya Zuzáról levont hártya Por.

Flores Stechados.

Zedovaria.

Fekete gyanta.

Eember Kaponya Por.

Terra Vitrioli.

Pulvis Capitalis.

Drága kövek Pora.

Gumi Galbanum.

Species Diagonalie.

Crocus Metallorum.

Mastox.

Mumia.

Cubebae.

Species Diasenae.

Antimonium Diaforeticum.

Szarvas Gomba.

Gumi Bebellium.

Gumi Ammoniacum.

Magisterium Jalappae.

Flores Sulphuris.

Cortex ligni Sancti.

Species Aromatica Rosa.

Sub Litera K.

Keserű mandola olaj, kevés.

Giliszta olaj, egy üveg.

Veress olaj, egy üveg.

Sárga viola olaj, egy üveg.

Gyomor fájástól való, egy üveg.

Gyanta olaj, fél üveggel.

Üröm olaj, fél üveggel.

Rosa olaj, fél üveggel.

Rosa méz.

Spiritus Salis Ammoniaci.

Rosa olaj.

Giliszta olaj, egy kevés.

Pilulae Aleophangiae.

Benzoin.

Emplastrum Stomachicum.

Pesma.

Sub Litera L.

Babnak Sava.

Sal Tartari ammonizatum.

Szarvas Szarvának a pora.

Tamariscus Sava.

Antimonium Diaphoreticum.

Retina Jalappa.

Retina Scanmonis.

Pulvis Bezoardicus.

Pápa fű Sava.

Sub Litera M.

Csuka fognak pora.

Fekete Balsanum.

Claris olaj.

Üröm olaj.

Philonium Romanum.

Terpentin olaj.

Sub Litera N:

Szarvas Szarvának a pora.

Drága Kövek porai.

Sub Litera O.

Folia Senae.

Tömjén.

Unicornis Szarv.

Szánca Gyökér.

Folia Senae.

Sárkány por.

Dragon.

Balsamum Sulphuris.

Bezoar.

Tragachant.

Szerecsen dio olaj.

Tömjén.

Torra Sigillaca.

Mastix.

Sárkány fog.

Kigyó szarv.

Vér Kő.

Sárkányvér.

Szarvas szívének csontya.

Succus Liquiritiae.

Fekete Czukkor-Kandic.

Flores Sulphuris.

Veres ir.

Abel vére.

Narancs haj.

Balsamum skárlátban való.

Szarvas Szarva.

Órreg és apró Bezoár.

*A más fekete régi Patikás ládában levő
orvosságok.*

Sub Litera A.

Fekete Gyanta.
Tömjén.
Manna.
Hurutnál való.
Triciscus Benzoin.

Sub Litera B.

Truciscus.
Halovány.
Dragony.
Cremor Tartari.
Anis mag olaj.
Martiusi nyul szem.
Pleuritis ellen való orvosság.

Sub Litera C.

Folia Senae.
Vér kő.
Szárca gyökér.
Oleum Menthae.

Sub Litera D.

Bál fűmag.
Cave.
Mumia.
Csuka fog.
Linimentum.

Sub Litera E.

Angelica.
Truciscus.
Hurut ellen való por.

Sub Litera F.

Hurut ellen való.
Édes gyökér Julep.
Rosa Julep.
Syrup Rosarum.
Édes gyökér Syrup.
Fenyőmag olaj.
Kő olaj.
Szekfü olaj 2 üvegben.
Kő olaj.
Gyanta olaj egy kevés. *)

*) A volt erdélyi kir. kormányzék levéltárában levő eredeti Apaſianumok közül, szó és betű szerint hiven másolva.

APRÓSÁGOK.

Adomák Petőfi életéből.

Egy társaságban egyszer a különféle genreű költőkről volt szó, nevezetesen az eposi, tragicai, comikai, erotici és didacticai stb. költőkről. Petőfi darabig hallgatta a vitát, egyszer aztán így szólt: a legszamosabb osztályt feledték ki a sorból: „az éhező költőket.“ Persze ez abban az időben történt, midőn még Emich Gusztáv nem vette meg 2000 forinton Petőfi összes költeményeit.

*

Köztudomásu dolog az is, hogy Petőfi ezeken az „éhező költőkön“ midőn csak módja volt örömmel segített, de azért nagyon boszankodott, ha valaki tőle kölcsön kért. „Ugy is tudom, hogy meg nem adod, kérj tehát úgy, hogy ne legyen kölcsön.“ Ha valamelyik aztán kifizette tartozását, mosolyogva jegyzé meg: „mennyire javul a világ, már nem csak tartozásukat fizetik meg az emberek, hanem az ajándékokat is!“

*

Midőn Petőfi 1849-ben az erdélyi részekben utazott hogy a Bem táborához csatlakozzék, mindenütt a legszivesebben látott vendég volt, s különösen tetszett neki az, hogy a kikkel érintkezett, őszinte nyíltsággal beszéltek irodalmi működéseiről. „Az országotok az igaz hogy görbe, — mondá egy alkalommal — de annál egyenesebb a gondolkodás módotok!“

*

Petőfi a korabeli fiatalabb költők közül csak Arany János, Kerényi, és Tompa költeményeit szerette. Egy alkalommal Pákh Albert Vachot Sándorra figyelmeztette. „Mit szólasz te a druzsádhhoz?“ „Bizonyosan igen szépek a versei, de tudod én mindent zsirral eszem, s a vajás ételeket nem szeretem!“

*

Feljegyezzük ide még egy eredeti mondatát Petőfinek: A valódi poeta csalogány, a fűzfa poeta csak veréb; az első énekel, mert érez, a másik csiripol, mert éhezik!

Hibaigazítás. A „Történeti Lapok“ 19-ik száma 302-ik lapja 2-ik oldala 32-ik sorában: „Assignationes“ helyett: Assignatione, ugyanott alulról a 2-ik sorban: „mondatik“ helyett: vonatkozik, — a 363-ik lap első oldala 6-ik sorában alulról: „hadi és virtualis országának ura“ helyett: várai és virtualis országának ura, feljebb a 12—13-ik sorában: „ezerekre meg ezerekre menő hold szőlője“ helyett: ezereket meg ezereket termő hold szőlője olvasandó.